

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بررسی فقهی و حقوقی شبهه سازی و اهدای جنین

مؤلف

مرتضی پورملایی

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور چابهار

ویرایش و تعلیق

سید محمد درتکیده

۱۳۹۳ ه.ش

سرشناسه: پورملانی، مرتضی، ۱۳۵۷-
عنوان ویدئوآر: بررسی فقهی و حقوقی شبیه سازی و اهدای جنین/ مؤلف: مرتضی پورملانی؛ ویرایش
و تعلیق: سیدمحمد درتکیده
مشخصات نشر: چاپار: سیدمحمد درتکیده، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۰۶ص: ۱/۵/۱/۵/۲۱/۵/۲۱ م.
شابک: ۲۵۰۰۰ریال: ۸-۱۷۲۰-۴-۶۰۰-۹۷۸-۶
وضعیت فهرست نویسی: قیبا
پادداشت: کتابنامه: ص. ۱۰۶.
موضوع: تلفیح مصنوعی انسان (فقه)
موضوع: تلفیح مصنوعی انسان-قوانین و مقررات
موضوع: انسان-- تولید مثل-جنبه های مذهبی-- اسلام
شناسه افزوده: درتکیده، محمد، ۱۳۵۶-، ویراستار
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ BPI۹۸/۶/۸۰۹
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۲۷۹
شماره گنجینه‌شناسی ملی: ۳۱۲۸۶۵۰

شناسنامه کتاب

عنوان: بررسی فقهی و حقوقی شبیه سازی و اهدای جنین

مؤلف: مرتضی پورملانی

ویرایش و تعلیق: سیدمحمد درتکیده

ناشر: ویراستار

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳ خورشیدی

تعداد صفحات: ۱۰۶ صفحه رقعی

شابک: ۸-۱۷۲۰-۴-۶۰۰-۹۷۸-۶

قیمت: ۳۵۰۰۰ریال

فهرست مطالب

۵	مقدمه:
۱۰	فصل اول-تعریف و اقسام شبیه سازی
۱۰	۱) شبیه سازی عضو
۱۱	۲) همسان طلبی
۱۲	۳) شبیه سازی با سلول تخمک لقاح نیافته
۱۴	انسان چگونه شبیه سازی میشود؟
۱۴	ابزار کار
۱۵	شیوه کار
۱۷	حکم شبیه سازی های سه گانه
۱۸	گفت و گو در خصوص حکم شبیه سازی
۲۲	فصل دوم-نقد و بررسی اشکال های شبیه سازی
۳۷	اشکالهایی بر نوع نخست شبیه سازی(سنتی)
۵۲	اشکالهایی بر همسان طلبی
۵۴	بررسی دو روایت مرتبط با بحث
۵۶	حکم آنچه از شبیه سازی بدست می آید
۵۶	۱) شبیه سازی سنتی
۶۱	۲) همسان طلبی
۷۱	فصل سوم-پرسش و پاسخ ها در باره ی شبیه سازی
۷۱	پرسش نخست
۷۲	پرسش دوم
۷۷	پرسش سوم
۸۴	پرسش چهارم
۸۸	فصل چهارم-اثار حقوقی اهدای جنین
۸۸	نسب
۸۸	بذر
۸۸	آیات

۸۹	روایات
۸۹	عرف
۹۰	نقد و بررسی
۹۲	مادر
۹۲	صاحب تخمک
۹۳	صاحب رحم
۹۴	آیات
۹۴	روایات
۹۶	نقد و بررسی
۹۸	دو مادری
۹۹	نسب و نظریه اراده و اعراض
۱۰۱	دلایل نظریه اراده و اعراض
۱۰۴	نتیجه
۱۰۶	منابع

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

نهضت علمی ای که هر روز و هر لحظه سخنی نو به ارمغان می آورد، اینک به شبیه سازی عضو و گیاه و حیوان و حتی انسان، با شیوه های گوناگون توفیق یافته است. به همین دلیل بر دانشمندان و فقیهان مسلمان لازم است تا پس از دریافت واقعیت، گفته های این دانشمندان را از زوایای گوناگون و لازم بررسی کرده و حکم اسلامی خویش را در این راستا بیان نمایند.

یکی از این موارد شبیه سازی انسان می باشد که در مجامع بین المللی جنجال به پا نموده و با مخالفان و موافقانی هم روبرو شده است. برای بررسی این موضوع از نگاه اسلام نخست باید بر مبنای گفته های دانشمندان یادشده در کتب خودشان به تبیین حقیقت شبیه سازی پرداخت تا بتوان در هر یک از آنها دیدگاه علمی فقهی ارائه داد. از این رو برای روشن شدن مطلب به بیان مقدماتی می پردازیم:

یکم: هر چیز مادی از اجزائی کوچک و به هم پیوسته تشکیل یافته که کوچک ترین جزء آن سلول نامیده می شود. سلول دارای پوسته ای خاص است که درون آن هسته ای جای دارد و به منزله ای مغز آن سلول به شمار می آید؛ و مایعی به نام سیتوپلاسم آن هسته را احاطه کرده است.

هسته خود درون پوسته ای هسته ای قرار دارد و دارای شبکه ای متشکل از ۴۶ نوار (رشته) است که مجموع آنها «کروموزوم» نامیده می شود. هسته ای تمام سلول های بدن، همین تعداد است. بر خلاف

سلول‌های جنسی؛ یعنی سلول‌های «اسپرم» که در مردان از بیضه و سلول «اوول» در زنان که تخمک‌های تخمدان، آنها را ترشح می‌کنند. هر چند سلول‌های پیکری، در شکل‌گیری سلول‌های یاد شده از حیث پوسته ویژه درون آن و سیتوپلاسم و هسته شرکت دارند، ولی هسته هر یک از سلول‌های جنسی در درون خود از ۲۳ کروموزوم تشکیل یافته است.

نوم: پدید آمدن انسان یا حیوانی که مادرش آن را به شیوه بارداری و زایمان طبیعی متولد می‌سازد، به این شکل است که سلول‌های اسپرم از پدر و سلول‌های تخمک از ناحیه مادر - در درون رحم مادر که با انزال اسپرم به وسیله آمیزش صورت می‌گیرد، با یکدیگر آمیخته می‌گردند و هر اثر همین آمیختگی، سلول جدیدی دارای ۴۶ کروموزوم پدید می‌آید که مجموع کروموزوم‌های سلول اسپرم و تخمک می‌باشند. هرگاه این سلول جدید به وجود آید، در درون رحم تغذیه می‌کند و افزایش و تکثیر می‌یابد.

بنابراین در آغاز، دو سلول سپس چهار سلول و پس از آن شانزده و آن گاه ۳۲ سلول پدید می‌آید و هر یک از سلول‌های تکثیر شده از کلیه جهات و ویژگی‌ها با یکدیگر مساوی اند؛ با این تفاوت که هرگاه تعدادشان به ۳۲ سلول رسید مانند گذشته با این ویژگی‌ها، افزایشی نخواهند یافت؛ بلکه با این که هر یک از این سلول‌ها در ویژگی‌های موجود خود نظیر دیگر سلول‌ها هستند، ولی پس از این مرحله هر یک از این سلول‌ها موظف به انجام دادن کارهای ویژه‌ای در مورد اعضای گوناگونی هستند که خدای متعال آنها را در وجود انسان و حیوان آفریده است.

بدین سان! برخی از سلول‌ها پدیدآورنده‌ی پوست، بعضی به وجودآورنده‌ی گوشت بوده برخی استخوان و بعضی مغز و برخی دیگر قلب و سایر اعضا را به وجود می‌آورند.

سوم: هر عضوی از اعضای متعدد و فراوان هر حمله‌ی که آفرینش آن کامل گردد، از سلول‌های همسان پدید آمده است. مثلاً پوست، از سلول‌های پوستی همسان به وجود آمده و هر چه فرد بزرگ‌تر و پوستش گسترده‌تر گردد، سلول‌های آن نیز متعدد و در محتوا و اختصاص آنها به موردی که پوست از آن به وجود آید، نظیر یکدیگرند. کبد و استخوان و قلب نیز همین گونه‌اند. بنابراین آن‌جا که گفتیم سلول‌های تخمک لقاح یافته به ۳۲ عدد می‌رسند و هر یک از سلول‌ها، موظف به کار خاصی می‌شوند، انجام این کار خاص در سلول‌های هر عضوی به تناسب اقتضای آن عضو صورت می‌گیرد؛ به نحوی که بیشتر یادآور شدیم، کروموزوم‌های چهل و شش‌گانه از تمام وظایفی که هر کروموزوم بر عهده دارد، برخوردارند. با این تفاوت که این کروموزوم‌ها در مقام تاثیرگذاری و جز در مواردی که بدان نیاز است، مثلاً آن‌گاه که بواسطه آن، پوست یا هر عضو دیگری به وجود آید، عمل نمی‌کنند و تاثیر نخواهند داشت.

چهارم: هر چند سلول و کروموزوم‌های هسته هر سلول، آن قدر ریز و کوچک‌اند که با چشم عادی قابل رویت نیستند، ولی پیشرفت علم بدان‌جا دست یافته که آن کروموزوم‌ها در پدید آمدن صفات و ویژگی‌های مخصوص هر نوع و هر فردی، دخالت دارند و به منزله مغز هسته تلقی می‌شوند و ویژگی‌های سلول و خصوصیات انسان یا حیوان کامل نتیجه محصول همین کروموزوم هاست.

همان گونه که پی بردید، کروموزوم های سلول تخمک لقاح یافته از کروموزوم های اسپرم و تخمک به وجود می آیند و به دلیل این که کروموزوم ها از پدر و مادر پدید آمده اند، منشاء انتقال صفات و ویژگی های موجود در پدر و مادر به سلول ها و جنین و کودکی که بعدها از مادر متولد می شود، خواهند گشت.

به عنوان مثال کروموزوم های سلول های پوست که از ویژگی های پوست والدین برخوردارند، سلول های نو و پوست جدید نیز دارای همان ویژگی ها خواهند بود؛ خواه تکثیر سلول های یاد شده، به گونه ای طبیعی صورت گرفته باشد یا مصنوعی.

پنجم: معنای دقیق «استنساخ» (شبه سازی) که مقصود ما در این بحث است، بی جویی نسخه دوم چیزی می باشد که قبلاً وجود داشته است. این نسخه جدید، گویی مصداق دیگری از موردی است که ما در صدد نسخه برداری از آن هستیم و گویی آنچه در ابتدا وجود داشته، از نو تحقق یافته و این پدیده جدید صورت دیگری از آن با ویژگی های یکسان است که در زبان انگلیسی از آن به «کلونینگ» یاد می شود و این لفظ برگرفته از کلمه «کلون» (تاگ) یونانی است که معنایش کاشتن قلمه نهال درخت است تا رشد و نمو کند و به درختی کامل تبدیل گردد. بنابراین (کلونینگ) تعبیر دیگری است از این که مادر بی دستیابی به امری جدید برآییم؛ یعنی همان رشد نهال درخت و نسخه کامل درختی است که نهالش را کاشته ایم. به همین دلیل از این عمل به (استنساخ) (کپی برداری=شبه سازی) تعبیر می شود و معنایش پدید آوردن مشابه و مشابهات است؛ چرا که حاصل جدید به یقین شبیه همان اصلی می باشد که قبلاً وجود داشته است. با این تفاوت که این مشابهت گاهی بدین لحاظ است که آنچه تازه پدید آمده، شبیه عضوی است که

سلول‌هایش تکثیر شده تا به صورت نسخه بدلی برای آن عضو درآمده است و گاهی بدین لحاظ است که آنچه تازه پدید آمده، شبیه و نسخه دوم حیوان یا انسانی است که سلول‌هایش گرفته شده و تکثیر شده است.

مرتضی پورملایی

www.ketab.ir